

De Heilige Stoel

Boodschap van paus Franciscus voor de 59e Wereldcommunicatiedag

Deel met zachtmoedigheid de hoop die leeft in uw hart (cf. 1 Pe 3,15-16)

Dierbare broeders en zusters,

Nu desinformatie en polarisatie hoogtij vieren en enkele machtscentra ongekende hoeveelheden data en informatie beheersen, is uw werk als journalist en communicator van cruciaal belang, nu meer dan ooit. Daarom wend ik mij tot u, in de overtuiging dat uw moedige inzet noodzakelijk is. Alleen zo kunnen we in de communicatie persoonlijke en collectieve verantwoordelijkheid voor onze medemensens centraal stellen.

In dit Jubeljaar, een tijd van genade in een turbulente tijd, roep ik jullie op boodschappers van hoop te zijn, door jullie werk en zending te vernieuwen in de geest van het Evangelie.

Communicatie ontwapenen

Communicatie wekt tegenwoordig maar al te vaak geen hoop, maar angst en wanhoop, vooroordelen en wrok, fanatisme en zelfs haat. Te vaak wordt de realiteit versimpeld om instinctieve reacties uit te lokken. Het woord wordt als een scheermes gebruikt en valse of vervormde informatie wordt opzettelijk ingezet om haatdragende, provocerende en kwetsende boodschappen te verspreiden. Ik heb al herhaaldelijk gezegd dat het noodzakelijk is om communicatie te 'ontwapenen', haar te zuiveren van alle agressiviteit. Slogans doen de realiteit altijd te kort en brengen geen goede vruchten voort. Van praatprogramma's op televisie tot verbale aanvallen op sociale media: overal zien we hoe concurrentie, oppositie, de wil om te domineren en de manipulatie van de publieke opinie de overhand dreigen te krijgen.

Een ander verontrustend fenomeen is de 'geprogrammeerde versnippering van onze aandacht' door digitale systemen. Deze systemen, gericht op commercieel gewin, beïnvloeden ons en veranderen onze perceptie van de realiteit. Daardoor zien we vaak machteloos toe hoe de versnippering van belangen onze gemeenschap ondermijnt. Onze samenwerking voor het algemene belang komt in gevaar. We luisteren niet meer naar elkaar en begrijpen elkaars standpunten niet. Het lijkt wel alsof we een 'vijand' nodig hebben om onszelf te kunnen laten gelden.

Maar als anderen onze 'vijanden' worden, als we hun gezicht en hun waardigheid miskennen om ze te bespotten, verliezen we de mogelijkheid om hoop te creëren. Don Tonino Bello zei het al: *Alle conflicten beginnen wanneer individuele gezichten vervagen.*¹ Die denkwijze mogen we niet accepteren.

Hopen is niet gemakkelijk. Georges Bernanos zei het al: *Alleen wie de moed heeft gehad om te wanhopen aan de illusies en leugens waarin men ooit veiligheid zocht en die men ten onrechte voor hoop aanzag, kan werkelijk hopen. [...] Hoop is een risico, het is zelfs het grootste risico.*² Hoop is een verborgen deugd, vasthoudend en geduldig. Voor christenen is hoop geen vrijblijvende optie, maar een essentiële levenshouding. Benedictus XVI schreef in *Spe salvi* dat hoop geen passief optimisme is, maar een *performatieve* deugd die het leven kan veranderen. *Wie hoopt, leeft anders; hem of haar is een nieuw leven gegeven* (nr. 2).

Zachtmoedig rekenschap afleggen van de hoop die in ons leeft

In de eerste brief van Petrus (3,15-16) vinden we een prachtige samenvatting over het verband tussen hoop, getuigenis en christelijke communicatie: *Erken Christus als Heer en eer Hem met heel uw hart. Vraagt iemand u waarop de hoop die in u leeft gebaseerd is, wees dan steeds bereid om u te verantwoorden. Doe het dan vooral zachtmoedig en met respect.* We kunnen drie belangrijke boodschappen uit deze tekst halen.

Erken Christus als Heer en eer Hem met heel uw hart. De hoop van christenen heeft een gezicht, het gezicht van de verrezene Heer. Zijn belofte om altijd bij ons te zijn, door de gave van de Heilige Geest, stelt ons in staat te hopen, zelfs tegen alle hoop in. Zo kunnen we de verborgen sporen van het goede ontwaren, zelfs als alles verloren lijkt.

De kern van de tweede boodschap is onze bereidheid tot verantwoording. Opmerkelijk is dat de apostel ons oproept rekenschap af te leggen van onze hoop *aan ieder die het ons vraagt*. Christenen zijn niet in de eerste plaats mensen die over God spreken, maar die de schoonheid van zijn liefde uitstralen, in een nieuwe manier om alles te beleven. Liefde metterdaad roept vragen op: *Waarom leven jullie zo? Waarom zijn jullie zo?*

Petrus' derde boodschap is: *antwoord op deze vraag met zachtmoedigheid en respect*. Christelijke communicatie – en eigenlijk alle communicatie – moet gekenmerkt worden door zachtmoedigheid en nabijheid, zoals in een gesprek tussen tochtgenoten, in navolging van Jezus van Nazareth. De grootste communicator aller tijden wandelde met de twee leerlingen naar Emmaüs, sprak tot hen en deed hun hart ontbranden, toen Hij de gebeurtenissen in het licht van de Schrift uitlegde.

Daarom droom ik van een communicatie die ons tot tochtgenoot maakt van vele broeders en zusters en zo de hoop in deze moeilijke tijden aanwakkert. Ik droom van een communicatie die het hart raakt

¹ *La pace come ricerca del volto*, in *Omelie e scritti quaresimali*, Molfetta 1994, p. 317.

² Georges Bernanos, *La liberté, pour quoi faire*, Parijs 1995.

en geen hartstochtelijke reacties van afwijzing of woede oproept, maar openheid en vriendschap bevordert. Ik droom van een communicatie die schoonheid en hoop centraal stelt, ook als de situatie hopeloos lijkt; een communicatie die ons aanzet tot betrokkenheid, empathie en interesse in elkaar. Een communicatie die ons helpt om *de waardigheid van ieder mens te erkennen en samen zorg te dragen voor ons gemeenschappelijk huis* (Encycliek *Dilexit nos*, 217).

Ik droom van een communicatie die geen valse hoop wekt of angst zaait, maar redenen geeft om te blijven hopen. Martin Luther King zei het zo treffend: *Als ik iemand op zijn weg kan helpen, als ik iemand kan opvrolijken met een woord of een lied, [...] dan zal mijn leven niet tevergeefs zijn geweest.*³ Om dit te bereiken, moeten we genezen van de 'ziekten' van eigendunk en zelfpromotie. We moeten voorkomen dat we alleen maar onze eigen stem laten horen en anderen niet aan het woord laten. Een goede communicator creëert verbinding, inspireert mensen om hun eigen potentieel te ontdekken en opent hun harten voor de verhalen van anderen. Zo'n communicatie helpt ons om *pelgrims van hoop* te worden, zoals het motto van het Jubeljaar luidt.

Samen hopen

Hoop beleven we altijd samen. Laten we even stilstaan bij de krachtige boodschap van dit genadejaar: we zijn allemaal uitgenodigd – ja, echt iedereen! - om opnieuw te beginnen, ons door God te laten oprichten, ons door Hem te laten omarmen en overladen met zijn barmhartigheid. Het persoonlijke en het gemeenschappelijke zijn hier onlosmakelijk met elkaar verbonden. Samen gaan we op weg, als pelgrims, met vele broeders en zusters, en samen gaan we door de Heilige Deur.

Het Jubeljaar heeft veel sociale implicaties. Denk aan de boodschap van barmhartigheid en hoop voor gevangenen, of aan de oproep tot nabijheid en tederheid voor wie lijden of aan de rand van de samenleving staan. Het Jubeljaar herinnert ons eraan dat de vredestichters, *kinderen van God zullen worden genoemd* (Mt 5,9). Het opent onze ogen voor hoop en toont de noodzaak van aandachtige, zachte, bedachtzame communicatie, die wegen naar dialoog opent. Ik moedig jullie aan om te zoeken naar de vele verhalen van goedheid, bedolven onder een lawine van nieuws. Vertel ze verder! Wees als goudzoekers, die onvermoeibaar het zand zevend, zoeken naar dat ene minuscule goudklompje. Het is belangrijk om deze zaden van hoop op te sporen en te delen. Zo helpen we de wereld om iets minder doof, onverschillig en gesloten te zijn voor de schreeuw van de meest kwetsbaren. Ik hoop dat jullie altijd die hoopgevende sprankjes goedheid vinden. Deze communicatie kan helpen gemeenschap opbouwen, eenzaamheid bestrijden en ons opnieuw laten zien hoe belangrijk het is om samen op weg te gaan.

Vergeet het hart niet

Geliefde broeders en zusters, te midden van de duizelingwekkende technologische ontwikkelingen, nodig ik jullie uit om zorg te dragen voor jullie hart, jullie innerlijk leven. Wat betekent dit concreet? Ik

³ Sermon *L'instinct du tambour-major*, 4 februari 1968.

geef jullie graag een paar aanwijzingen.

Wees zachtmoedig en vergeet nooit het gezicht van de ander. Spreek tot het hart van de mensen voor wie jullie werken.

Laat jullie in jullie communicatie niet leiden door instinctieve reacties. Zaai altijd hoop, hoe moeilijk het ook is, hoe pijnlijk het ook voelt, ook al zie je schijnbaar geen resultaat.

Probeer met jullie communicatie de wonden van onze mensenfamilie te helen.

Geef ruimte aan het vertrouwen van het hart, dat als een teer maar veerkrachtig bloempje, bestand is tegen de stormen van het leven en bloeit op de meest onverwachte plekken: in de hoop van moeders die dagelijks bidden om hun kinderen uit de loopgraven terug te zien keren; van vaders die ondanks duizend gevaren en wisselvalligheden migreren op zoek naar een betere toekomst; van kinderen die spelen, lachen en in het leven geloven, zelfs te midden van oorlogspuin of in de straten van arme favela's.

Wees beoefenaars en bevorderaars van een niet-vijandige communicatie, die een cultuur van zorg verspreidt, bruggen bouwt en de zichtbare en onzichtbare muren van onze tijd afbreekt.

Vertel verhalen vol hoop, neem ons gemeenschappelijke lot ter harte en schrijf samen het verhaal van onze toekomst.

Dit alles kunnen jullie en wij doen met Gods genade, die het Jubeljaar ons helpt in overvloed te ontvangen. Ik bid hiervoor en zegen ieder van jullie en jullie werk.

Rome, Sint-Jan van Lateranen, 24 januari 2025, Gedachtenis van de heilige Franciscus van Sales

Franciscus